

Цибанюк О.О.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

**РОЗВИТОК ФЕХТУВАННЯ
ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ РУМУНІЇ
(ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)**

Ще одним видом спочатку фізичного, а згодом й військового виховання, а вже потім спорту, визначаємо фехтування. Традиція володіння зброєю, набута в багатовіковій боротьбі за незалежність і національну єдність, що передавалась з покоління в покоління, стала причиною розвитку фехтування в країні одночасно із його розвитком у Італії та Франції [1].

У першій половині ХІХ століття в Бухаресті, Яссах, Клужі, Галаці, Сібіу, Медіаші, Сігішоарі, Брашові, Арадї, Себеші, Джурджу тощо з'явилися перші фехтувальні зали. У відповідь на відкриття у 1840 р. та популярність «Міхайлівської академії» в м. Яси, в столиці – м. Бухарест

на базі кількох приватних залів у 1849 р. було створено «Військову офіцерську школу», де фехтування повинно бути обов'язковим предметом. У 1864 р. швейцарець Л. Серес оголосив про створення «Школи фехтування» в будинку боярина Скарлат Розетті (поблизу Чисміджіу), яка була офіційно зареєстрована у префектурі!

Починаючи з 1849 року, французькі «майстри» фехтування – Антуан Паре, Рене Суйріс і Жан Сіріль співпрацюють з місцевими майстрами не тільки як викладачі та тренери, а як популяризатори фізичного виховання взагалі, і фехтування зокрема. Але цей процес відбувається здебільшого у військових колах – інститутах Бухареста та Ясс.

Одночасно з французами, до розвитку фехтування доклали зусиль італійські інструктори. Так, починаючи з 1840 р. в «Михайлівській академії» та «Військовій офіцерській школі» з 1857 р. фехтування викладали Джорджо Лузатто, Луїджі Спінзі. Останні доклали значних зусиль до підготовки Ніколае Ет. Велеску, спочатку як спортсмена, а потім як інструктора та ідеолога розвитку фізичного виховання та популяризації його серед молоді – вихідців із різних прошарків населення.

Методичну та практичну допомогу здійснювали також іноземні фахівці з гімнастики, які працювали в Румунії. Наприклад, французи Чирилл, Скуріс, Парве не тільки відкрили в Бухаресті в 1859 р. дві гімнастичні та фехтувальні школи, а й викладали гімнастику в приватних школах-пансіонатах м. Ясси. Італієць Спінці, залишившись в країні після гастролей цирку, у 1857 р. запропонував свої послуги у якості викладача та був призначений інструктором гімнастики в Бухарестській пожежній команді, а згодом – учителем гімнастики і фехтування у військовому училищі в м. Яссах. Поляк Рембоф працював учителем гімнастики в лицей ім. Кодряну в м. Бирладі та став ініціатором проведення методичних заходів по обміну досвідом, вирішення актуальних проблем, наприклад, особливості навчання складним гімнастичним елементам та вікових обмежень [2].

Але автор доповідної записки про стан фізичного виховання в Румунії, адресованої Вищій Раді, І. Монолеску проаналізувавши рівень викладання фізичного виховання у закладах освіти, стверджував, що процес знаходиться на низькому рівні через відсутність кваліфікованих кадрів і необхідно терміново прийняти міри, мотивуючи, що це справа «національна» [с.].

У 1867 р. в Бухаресті було засновано першу і наймасштабнішу фізкультурно-спортивну формацію на румунських землях – «Центральне

товариство зброї, гімнастики та сигналів» («Тірул») (*Societatea centrală română de arme, gimnastică și dare la semn («Tirul»*)), яке активно діяло протягом 70 років [3].

Директором товариства був призначений професор Г. Мочану, президентом – історик В.А. Урехія. Першими інструкторами з різних видів спорту на громадських засадах стали: К. Константину, В. Корощец (фехтування та гімнастика) та Г. Станіке (стрільба та фехтування). Одним із напрямів розвитку одразу стає фехтування – з 1869 р. «Тірул» організовує тренування та щомісячні контрольні змагання з фехтування рапірами, а з 1870 р. – саблями. Щорічні «іспитові змагання», позитивне проходження яких давало можливість отримати спортивну кваліфікацію та відповідний диплом про підвищення майстерності у фехтуванні [4].

Товариство одразу бере на себе дидактичне забезпечення. Так, професор К. Константину розробляє першу румунську книгу з фехтування «*Tratatu de scrimă*» (1873 р.) та проєкт першого «Положення про фехтування» (1882 р.) [3].

Інтенсивна діяльність «Тіруля», популярність товариства серед молоді та дорослих, високий рівень викладання та демократична атмосфера спричинила відкриття мережі фехтувальних залів, серед них «Жокей-клуб» (роки діяльності 1885-1940), інструкторами та майстрами якого були А. Мішель, Г. Ніколау. А.Е. Гійон, С. Лашевре, а видатними членами – принці Дж. Бібеску, Г. Кантакузіно та М. Шуцу, генерал Л. Маврокордат (перший президент «*Federația Sărilor Armate*» однієї із перших федерацій фехтування), Е. Лаговарі, Д. Бретяну, Дж. Ману, Д. та Г. Цезіану, Г. Аріон.

Членами клубу «Молодь» (1894–1940 рр.) – майстри: А.Е. Гюйон, К. Панеску; стали відомі учасники фізкультурно-спортивного руху Х. Розетті, д-р Фотіно, Дж. Голеску, Н. Ненчіулеску тощо. До таких спілок також відносимо «Бухарестське військове коло» (1896–1940 рр.), інструкторами в яких працювали бельгійці Г. Піпарт та Л. Варі; «Скарлат Атанасіу» (1907–1946 рр.) та низка інших [4].

Дана тенденція поширюється по всій країні – у Клужі Г. Деаком, вчителем гімнастики та фехтування, чемпіоном Трансільванії ініційовано відкриття «Трансільванського спортивного клубу» (1897 р.); в Яссах – «Міжнародне товариство зброї, стрільби та гімнастики» (1877 р.); Браїла та Крайова – «Ралі-клуб» (1897 р.). Причому, клуби і товариства пропагуючи заняття фехтування, майже одразу розпочинають роботу з популяризації інших видів – гімнастики, велосипедного та стрілецького спорту тощо. Одночасно з'являються нові спеціалізовані дослідження –

Н. Велеску «Фехтування рапірою та саблею» (1892 р.), М. Еліан «Наука про зброю» (1894 р.), Х. Розетті «Теорія або абетка фехтування та кодекс дуелі» (1901 р.), А. Бачеллі «Теоретичний та практичний трактат з фехтування на мечач» (1910 р.) [5].

Період останнього десятиріччя в румунській столиці проводяться численні «тижні зброї», змагання та чемпіонати з фехтування. Заслуговує на увагу діяльність бельгійського майстра фехтування Г. Піпарт, який організував уроки та сприяв формуванню румунської школи фехтування. Г. Піпарт приділяв увагу залученню до систематичних занять фізичним виховання, зокрема фехтуванням і іграми. Так, популяризуючи цей вид спорту, майстер запрошував до Бухаресту фахівців світового рівня і завжди офіційно звертався до дирекцій гімназій та ліцеїв з анонсом заходу та запрошенням до участі [5].

На розвиток фізичного виховання школярів країни, згідно даних «Енциклопедії фізичного виховання та спорту в Румунії», впливає участь румунських спортсменів і тренерів, активістів фізкультурно-спортивного руху у міжнародних спілках. Так, С. Розетті та професор Г. Ніколау стали почесними членами Паризької академії зброї в 1899 р., С. Атанасіу, засновник і натхненник спортивного клуб – членом-кореспондентом (1912 р.), а у 1920 р. – Григоре Філіпеску.

Румунські вчителі гімнастики та тренери – «майстри» фехтування з моменту створення 29 листопада 1913 р. «Міжнародної федерації фехтування» (FIE) та у подальшій її діяльності: В. Йонеску – член виконавчого комітету, Д. Апостол – член Комісії з регулювання, Д. Тепшан – член Комісії нормативних актів, Т. Мурешану – член Арбітражної комісії, П. Міта – член медичної комісії, А. Паску – член Комісії з правил та арбітражної комісії, Й. Поп – технічний директор FIE. Одночасно із створенням FIE був розроблений перший «Статут румунського фехтування», який вважався першим статутом спортивної дисципліни в країні [5].

За свідченням фахівців, в кінці XIX ст. порівняно із фехтуванням інші види спорту лише починали формуватися, адже фехтування вважали «ветераном» з точки зору організації змагань, сформованості техніко-тактичного потенціалу на міжнародному рівні, та наявності теоретико-методичного забезпечення – публікацій спеціалізованих статей тощо.

За ініціативи вчителя гімнастики Д. Йонеску у 1906 р. була заснована «Федерація румунських товариств гімнастики, зброї та сигналів», яка об'єднала 21 товариство. Значна кількість основних напрямів

популярних видів спорту (гімнастика, фехтування, стрільба) спричинила розділ на «фехтувальні» «Румунську федерацію фехтування» (1906 р.), «Товариство заохочення фехтування» (1911 р.) і «Комісію з фехтування» (1912 р.).

За твердженням «Енциклопедії фізичного виховання та спорту в Румунії» специфічною рисою для цього періоду розвитку системи фізичного виховання є «міграція» інструкторів, тренерів та спортсменів з одного клубу в інший. Пояснювалось це бурхливим розвитком [6].

Список використаних джерел:

1. Federația Română de *Scrimă*. URL: <https://frscrima.ro/>
2. Попеску І. К. Спорт у долях балканських народів. Львів: «Світ», 1991. 184 с.
3. Nicu Alexe. *Istoria exercițiilor fizice*. Ed. a 2-a. București: Editura Fundației *România de Măine*, 2006. 72 p.
4. *Istoria sportului românesc*: URL: <https://www.facebook.com/213095694549/posts/10157290811589550/>
5. Cojocaru A.-M. *Istoria educației fizice și sportului/Curs în tehnologia IFR*. București, Editura Fundației *România de Măine*, 2014.
6. Цибанюк О., Мосейчук Ю. «Енциклопедія фізичного виховання й спорту в Румунії» – носій ідей фізичного виховання та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2020. № 1(49). С. 44–49.